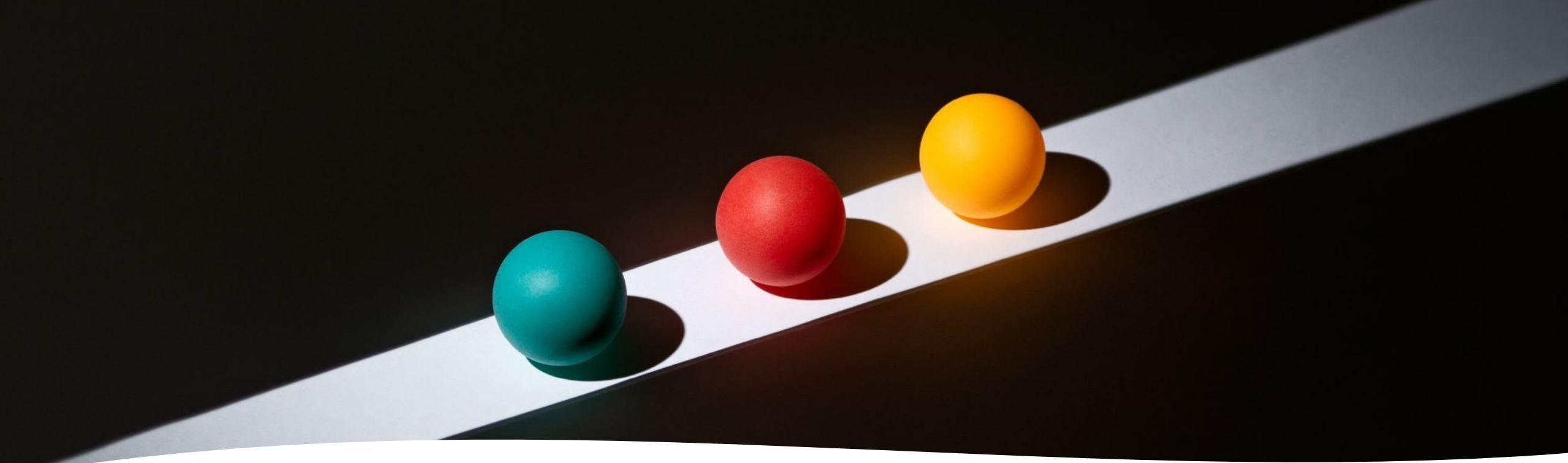


Osaamistavoitteet ja arviointikriteerit realistisiksi – erilaiset koulutukset, erilaiset opiskelijat omine tavoitteineen

Päivi Kilja, yliopettaja, Oulun ammatillinen opettajakorkeakoulu, paivi.kilja@oamk.fi

16.2.2023 Tampere



Kolme teemaa

- Osaamisperusteisuuden valmistautuminen
- Osaamisperusteisen koulutuksen suunnittelun ja laadinnan vaiheet
- Oppijan näkökulma : yksilöllinen opintopolku

Osaamisperusteiset koulutukset

Ammatillisessa koulutuksessa:

- ePerusteet
- Henkilökohtaistaminen (HOKS, erityisen tuen suunnitelmat)
- Opiskelijalähtöinen prosessi: osaamisen tunnistamisesta näyttöihin

Ammattikorkeakouluissa:

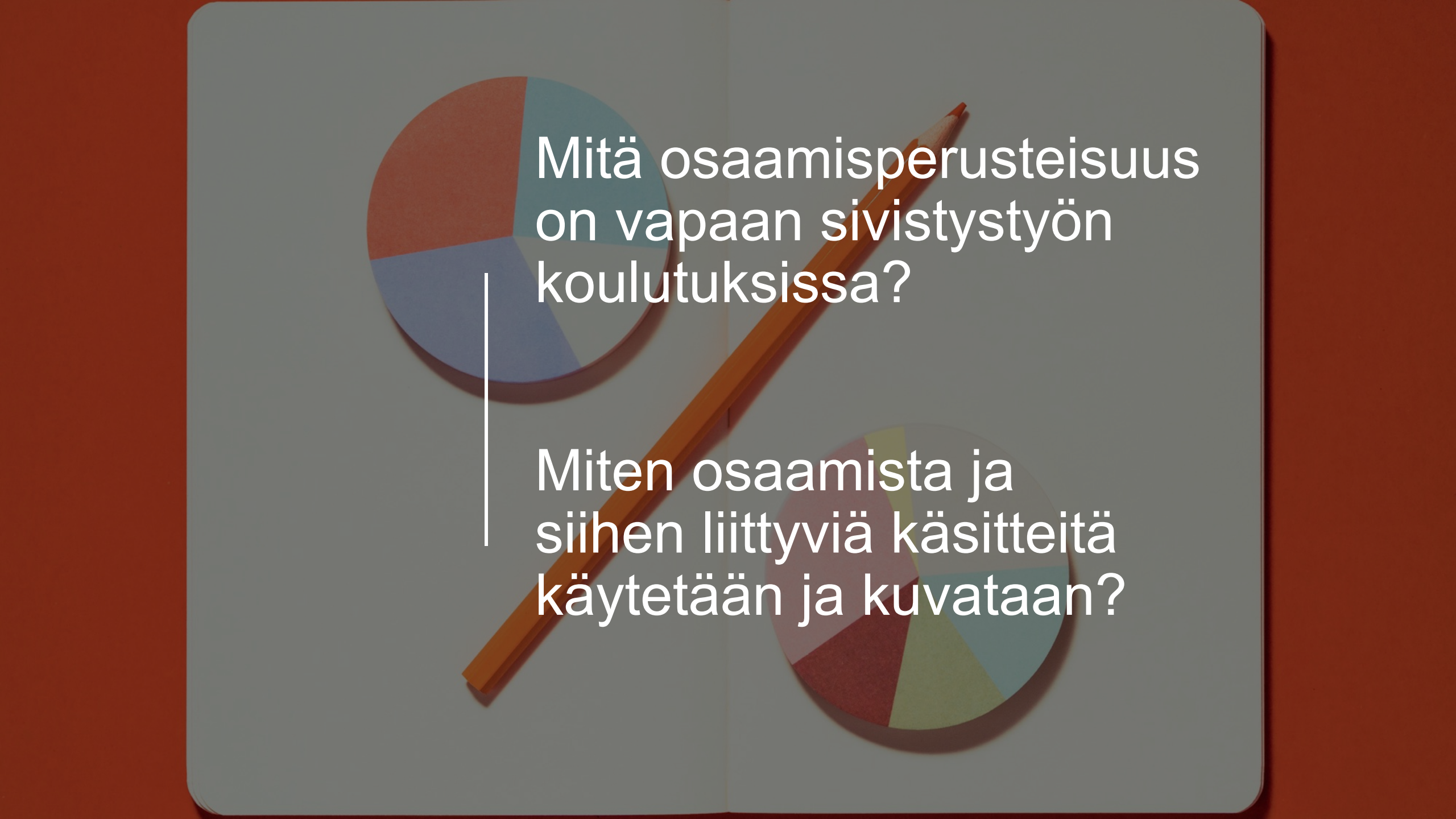
- Painopiste AHOT-menettelyssä eli aikaisemmin hankitun osaaminen tunnistamisessa ja tunnustamisessa
- Opiskelijalla HOPS
- Osaamisperustaiset OPSit (tavoitteena)
- Kehitettyjä käytäntöjä: osaamisen näytöt, opinnollistaminen, yksilöllinen opinnäytetyö
- Korkeakoulupedagogiikan kehittämiseen sisältyvää

EU:n tutkintoviitekehys (learning outcomes-based approach) > Suomessa kansallisten tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehys

Osaamisperusteisen koulutuksen piirteet



- Yksilöllinen opintopolku muodostaa opintojen rungon.
- Opiskelijan itsearviointi on merkittävässä roolissa opintopolulla.
- Osaamista tunnustetaan ja tunnustetaan riippumatta siitä, missä, milloin tai miten osaaminen on hankittu.
- Opetussuunnitelma rakentuu opiskeltavan alan tai ammatin osaamisvaatimuksista.
- Osaamistavoitteet kuvaavat opiskelijan tekemistä.
- Osaamistavoitteille on määritelty selkeät arviointikriteerit.
- Puuttuvaa osaamista voidaan hankkia ja täydentää eri tavoin.
- Opiskelija saa tarvitsemaansa ohjausta systemaattisesti.
- Osaaminen arvioidaan monipuolisesti.



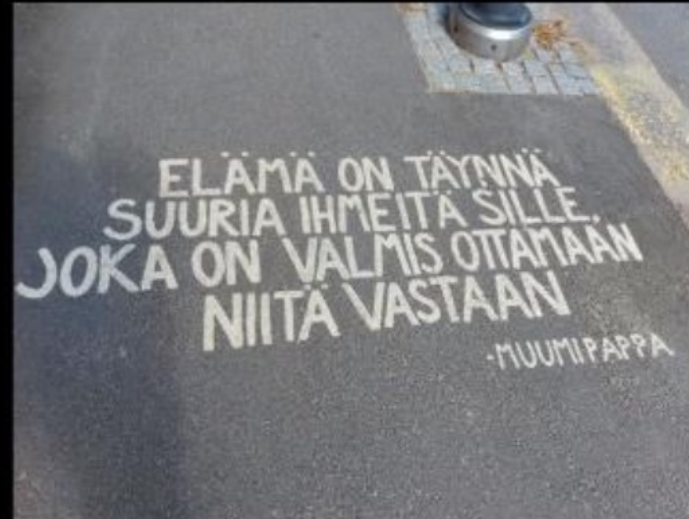
Mitä osaamisperusteisuus
on vapaan sivistystyön
koulutuksissa?

Miten osaamista ja
siihen liittyviä käsitteitä
käytetään ja kuvataan?

Webinaari

Osaamisperusteisuuden strategiset linjaukset – kolme kerrostumaa

- Oppimiskokemukset & -tulokset (oppijataso)
- Oppilaitoksen missio & visio (organisaatiotaso)
- Ohjauksen rooli & vaikutukset (yhteiskunnallinen taso)



Björn Wallen 18.1.23

Osaamisperusteisuuden kehittäminen

Strateginen taso – luo edellytykset

Oppilaitoksen ylläpitäjä

Operatiivinen taso – suunnittelee ja kehittää toimintaa

Oppilaitoksen hallinto

Toimijataso – toteuttaa toimintaa

Opetushenkilöstö

Mahdollisuuksia, hyviä käytäntöjä ja opittua tähän mennessä VST:n osaamisperusteisten koulutusten kehittämistyössä

Strateginen taso (Mahdollisuuksia)

- Uudet avaukset kurssitarjontaan : uusia asiakkaita
- Oman oppilaitosbrändin kirkastuminen
- Oppilaitoksen erityisyyden ja samankaltaisuuden hahmottaminen
- Osaamisperusteisuudesta koulutuskokonaisuuksien / kurssien suunnitteluun uusi työkalu
- Vertailtavuus paranee, kun opiskelija voi hyödyntää opintojaan entistä paremmin
- Mahdollisuus tehdä valtakunnallisesti yhdessä paikallisia tarpeita huomioiden

Operatiivinen taso

- Yhteinen ePerusterakenne ja opintojen mitoituseriaatteet
- Opintokeskusten mitoituskaskuri (Opintokeskukset)
- Yhteiset koulutukset -> yhteiset ePerusteet, yhteinen koulutusten suunnittelun työkalut
- Laadunarviointi; esim. Siviksessä validointiryhmä määrittelee osaamisperusteisten koulutusten validointikriteerit

Osaamisperusteiseen toimintatapaan siirtyminen - Mikä ja miten muuttuu?

Oppilaitos

Osaamisperusteinen
koulutusprosessi

Osaamisen varmistaminen

Osaamisperusteisuudesta
tiedottaminen ja viestintä

Osaamisperusteisuutta tukevat
oppimisen mahdollisuudet

Osaamisperusteinen
pedagogiikka ja ohjaus

Opettajuus

Osaamisen opettaja

Ohjaaja ja perehdyttäjä

Osaamisen arvioija

MITÄ MUUTA?

Opiskelijat

Suostumus

Oikeudet ja velvoitteet

Urasuunnitelmat ja tavoitteet

Aiemmin hankittu osaaminen

MITÄ MUUTA?

VALMISTELUVAIHE



Osaamisperusteisten koulutusten hallinnointi

Rooli / toimija	Ennen koulutuksen alkua	Koulutuksen alkaessa ja sen aikana	Koulutuksen loppuksi (jälkeen)
Oppija	<i>"saan riittävästi tietoa"</i> <i>"voin perehtyä opsiin / koulutusten kuvauksiin etukäteen opintopolku.fi ja oppilaitoksen sivuilla"</i>	<i>"tiedän, mitä suostumus suoritustietojeni tallentamisesta tarkoittaa"</i>	<i>"hyväksytty suoritustieto tallennetaan Koskeen, kun olen antanut siihen suostumukseni"</i> <i>"löydän suoritusmerkinnän omasta opintopolustani"</i>
Oppilaitoksen johto /rehtori			
Tukipalvelut / opintopalvelut			
Koulutuksen vastuuhlö / kouluttaja			
Koski-pääkäyttäjä			
Muut?			

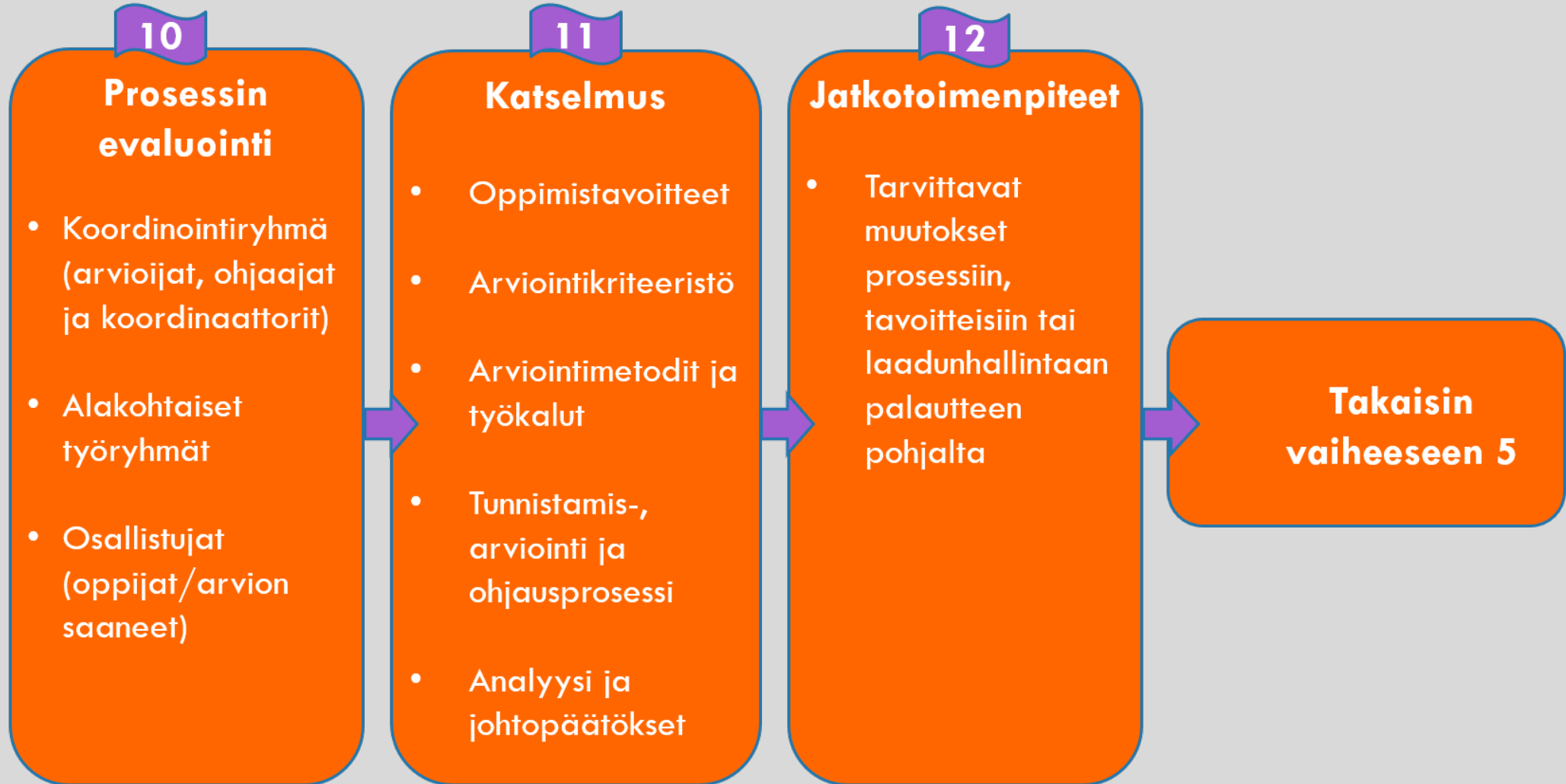
OSAAMISEN TUNNISTAMINEN, OHJAUS JA ARVIOINTI



Arviointiprosessin organisointi

Rooli / toimija:	Arvioinnin kokonais-suunnittelu	Viestintä Neuvonta	Osaamisen kehittymisen seuraaminen	Osaamisen osoittaminen	Osaamisen arviointi ja arvioinnista päättäminen	Arvioinnin dokumentointi ja vienti Koski-tietovarantoon
Oppija	<p><i>"saan riittävästi tietoa"</i> <i>"voin perehtyä opsiin / koulutusten kuvauksiin etukäteen opintopolku.fi ja oppilaitoksen sivuilla"</i></p> <p><i>"tiedän, mitä suostumus suoritustietojeni tallentamisesta tarkoittaa"</i></p>		<p><i>"voin hankkia osaamista monipuolisin tavoin ja minua ohjataan osoittamaan osaamista"</i></p>	<p><i>"osoitan osaamista sovitulla ja etukäteen suunnitellulla tavalla"</i></p>	<p><i>"aiemmin hankitulla osaamisellani on merkitystä" ja "aiemmin hankkimani osaamiseni voidaan tunnustaa"</i> <i>"osoitan osaamiseni sovitulla tavalla", "annan itsearviointin", "saan perustelut tehdyille arvioinnille"</i></p>	<p><i>"hyväksytty suoritustieto tallennetaan Koskeen, kun olen antanut siihen suostumukseni"</i> <i>"löydän suoritusmerkinnän omasta opintopolustani"</i></p>
Oppilaitoksen johto /rehtori						
Tukipalvelut / opintopalvelut Koski-pääkäyttäjä						
Koulutuksen vas tuuhlö / kouluttaja						
Muut?						

EVALUOINTI JA TOIMENPITEET



Osaamisperusteisuuden valmistautuminen

1. Mikä kurssi tai mitkä kurssit ovat opiskelijoiden kannalta kiinnostavimmat?
 - Millainen osaaminen kursseillasi herättää opiskelijoissa innostusta tai minkä käsittelemistä opiskelijat aina pyytävät?
2. Mistä kursseista olisi helpointa aloittaa?
 - Esimerkiksi kurssi, joka tarjoaa selkeän osaamiskokonaisuuden tai joka on houkutteleva.
3. Määrittele kurssillesi osaamistaso – alkeis-, perus- vai jatkotaso.
 - Vai onko tarpeen määritellä samalle kurssille useamman tason osaamistavoitteet ja arviointikriteerit, jolloin opiskelija päättää minkä tason osaamista tavoittelee.
4. Määrittele kurssin arviointiperusteet.
 - Osaamistavoite kertoo mitä pitää osata.
 - Arviointikriteeri kertoo miten pitää osata.

Osaamisperusteisen kurssin suunnittelun vaiheet



Ydinainesanalyysi sisältöjen suunnitteluun

Ydinosaaminen

- "Hyväksytty" -taso

Täydentävä osaaminen

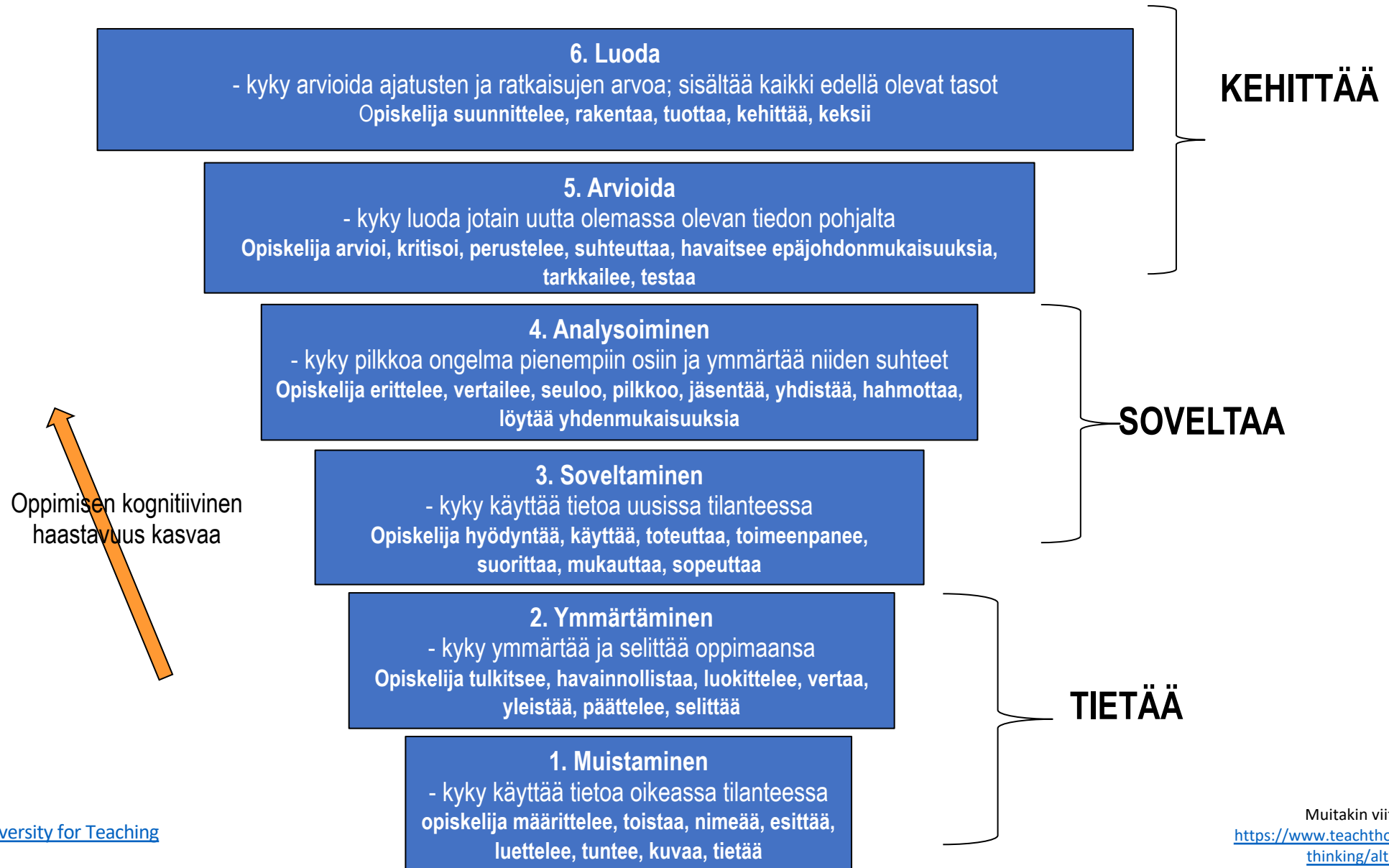
- Lisää yksityiskohtia ja selventää harvinaisempia sovelluksia

Erityisosaaminen

- Syventää merkittävästi jonkin osaamisalueen osaamista.

Mitä osaamisella tarkoitetaan ja miten sitä kuvataan?

(Bloomin taksonomia, 1956; 2008)



Osaamisen kuvaaminen – verbit

Osaamisen taso	Osaamisen yleinen kuvaus	Vastaa kysymykseen	Osaamista kuvaavat verbit
Muistaa (taso 1)	<ul style="list-style-type: none"> Kyky pitää mielessä ja palauttaa mieleen asioita Kyky toistaa yksittäinen suoritus tai tehtävä annetun mallin mukaisesti 	<ul style="list-style-type: none"> Mitä opiskelija muistaa muistettavista asioista? Onko suoritus asianmukainen? 	<p>Tieto: tunnistat, nimeät, listaat</p> <p>Taito: löydät, toistat, esität, näytät</p> <p>Asenne/vuorovaikutus: sopeudut, kerrot.</p>
Ymmärtää (2)	<ul style="list-style-type: none"> Kyky tulkita tietoa ja selittää erilaisia käsitteitä Kyky toteuttaa peräkkäisiä suorituksia tai tehtäviä annetun mallin mukaisesti. 	<ul style="list-style-type: none"> Miten opiskelija kuvaa tai selittää käsitteitä? Onko suoritteiden laatu tasaista? 	<p>Tieto: kerrot omin sanoin, tiivistät, määrittelet</p> <p>Taito: toistat, valitset, muokkaat, tulkitset</p> <p>Asenne/vuorovaikutus: hyväksyt, perustelet.</p>
Soveltaa (3)	<ul style="list-style-type: none"> Kyky soveltaa tietoja, taitoja ja menetelmiä erilaisissa tilanteissa. 	<ul style="list-style-type: none"> Miten opiskelija hyödyntää ymmärrystään erilaisissa (uusissa) ammatillisissa tilanteissa? 	<p>Tieto: valitset, täydennät, lasket, rakennat, tuotat</p> <p>Taito: sovellat, toimit, muutat, käytät, raportoit, tuotat</p> <p>Asenne/vuorovaikutus: otat käyttöön, suhteutat</p>
Analysoida (4)	<ul style="list-style-type: none"> Kyky analysoida, jäsentää ja luokitella asioiden välisiä suhteita Kyky yhdistellä tietoja ja taitoja erilaisissa ja muuttuvissa tilanteissa 	<ul style="list-style-type: none"> Miten opiskelija erottaa oleelliset asiat ja asioiden väliset suhteet? 	<p>Tieto: analysoit, järjestät, lasket, luokittelet, vertaat, erittelet.</p> <p>Taito: testaat, yhdistät, kokeilet</p> <p>Asenne/vuorovaikutus: argumentoit, kategorisoit.</p>
Arvioida (5)	<ul style="list-style-type: none"> Kyky järjestellä, analysoida ja arvioida tietoa sekä johtaa toimintaa Kyky tehdä perusteltu arvio ja päätös kokonaistilanteesta Kyky kyseenalaistaa ja tulkita 	<ul style="list-style-type: none"> Miten opiskelija perustelee tekemänsä päätöksen, arvion, tulkinnan tms.? 	<p>Tieto: yleistät, muokkaat, järjestät uudelleen, yhdistelet</p> <p>Taito: johdat, teet johtopäätöksiä, rakennat, ratkaiset, suunnittelet</p> <p>Asenne/vuorovaikutus: tulkitset, ehdotat, kyseenalaistat rakentavasti.</p>
Luoda (6)	<ul style="list-style-type: none"> Kyky kehittää toimintaa ja osaamista Kyky tehdä ennakoivia suunnitelmia ja johtopäätöksiä Kyky vaikuttaa, uudistaa ja tuottaa 	<ul style="list-style-type: none"> Millaisia uusia tuotteita, näkökulmia tms. opiskelija tuottaa? 	<p>Tieto: kehität, laajennat, vakuutat</p> <p>Taito: keksit, mittaat, tuotat, ennustat, suosittelet, rakennat</p> <p>Asenne/vuorovaikutus: vaikutat, uudistat.</p>

OSAAMISEN TASOT JA JÄRJESTÖOSAAMISTA KUVAAVIA VERBEJÄ

1. MUISTAA

Muistaako oppija tietoja? Kyky pitää mielessä asioita ilman, että niitä ymmärretään.

tunnistaa
listata
määrittellä
nimetä
toistaa
löytää
kuvata
näyttää
havaita



2. YMMÄRTÄÄ

Pystyykö oppija selittämään ajatuksia ja käsitteitä?

tulkita	perustella
antaa esimerkki	hahmottaa
tehdä yhteenveto	kertoa
päätellä	koostaa
muotoilla uudelleen	muodostaa
raportoida	perehtyä
luokitella	esitellä
selittää	

3. SOVELTAA

Pystyykö oppija käyttämään tietojaan uusissa tilanteissa?

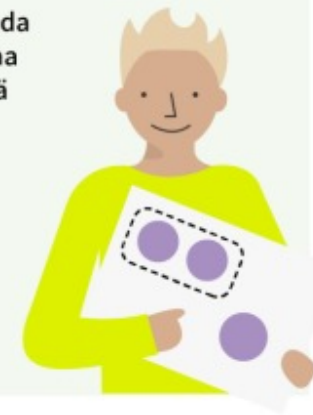


toteuttaa	rakentaa	käynnistää	tallentaa
suorittaa	laatia	ladata	tarjota
käyttää	soittaa	leikata	torjua
ottaa	laulaa	liimata	vahvistaa
käyttöön	leipoa	lähettää	valmistautua
toimia	lentää	maalata	varmentaa
esittää	perustaa	markkinoida	viimeistellä
soveltaa	aloittaa	neulaa	värjätä
valmistaa	asettaa	nostaa	välttää
valita	avustaa	noudattaa	ohjata
laskea	harjoitella	opastaa	aktivoida
ylläpitää	harjoittaa	tukea	ehkäistä
kokeilla	hengittää	askarrella	eläytyä
selviytyä	hinnoitella	päivittää	haastaa
vastata	hioa	nyplätä	hallita
liikkua	huovuttaa	suojata	innostaa
valmistella	kannustaa	suojautua	inspiroida
huolehtia	kartuttaa	suunnistaa	ryhmyyttää
hoitaa	kasvattaa	säästää	verkostoitua
huoltaa	keskustella	tanssia	voimaantua
lukea	keskittyä	virkata	rohkaista
kirjoittaa	kohdata	käsitellä	hakeutua
hankkia	kutoa	paistaa	järjestää
ilmaista	kuunnella	pelastaa	
esiintyä	käsitellä	sukeltaa	

4. ANALYSOIDA

Pystyykö oppija erottamaan oleelliset asiat ja etsimään asioiden välisiä suhteita?

organisoida	hyödyntää
osoittaa	arvostaa
ristiriita	havainnoida
erotella	neuvotella
jakaa	ratkaista
yhdistää	opettaa
tutkia	kouluttaa
testata	syventää
analysoida	sulauttaa
todistaa	integroida
hyväksyä	sisäistää
varautua	sitouttaa
ottaa puheeksi	kiteyttää
huomioida	turvata
edistää	
kuntouttaa	
kommentoida	
mahdollistaa	
perehdyttää	
vaikuttaa	



5. ARVIOIDA

Pystyykö oppija tekemään perustellun arvion tai päätöksen?

arvioida	pohtia
tehdä johtopäätös	ehdottaa
vertailla	mitata
suhteuttaa	suositella
kritisoida	vakuuttaa
kyseenalaistaa	yleistää
ennakoida	

6. LUODA

Pystyykö oppija luomaan uusia tuotteita, ajatuksia tai näkökulmia?

suunnitella	johtaa
rakentaa	laajentaa
luoda	muuttaa
tuottaa	ennustaa
kehittää	visioida
keksiä	parantaa

Osaamistavoitteiden laadinta

Sisältää:

- Verbin, mitä odotetaan tietävän, ymmärtävän tai pystyvän tekemään opintokokonaisuuden jälkeen
 - Tietoja, taitoja ja asenteita
- Sanoja, minkä asian kanssa on tekemisissä (tekemisen kohde ja asiayhteys)
- Sanoja siitä, että oppimista on saavutettu

Tavoitteessa määritellään keskeiset osaamiset (yhteys sisältöihin ja ydinainekseen)

Osaamistavoitteen kuvaus alkaa osaamista kuvaavalla **verbillä** (1 verbi / tavoite) => kuvaa osaamisen tasoa

- Yksinkertaiset ja lyhyet lauseet
- Konkreettiset, arvioitavina olevat asiat

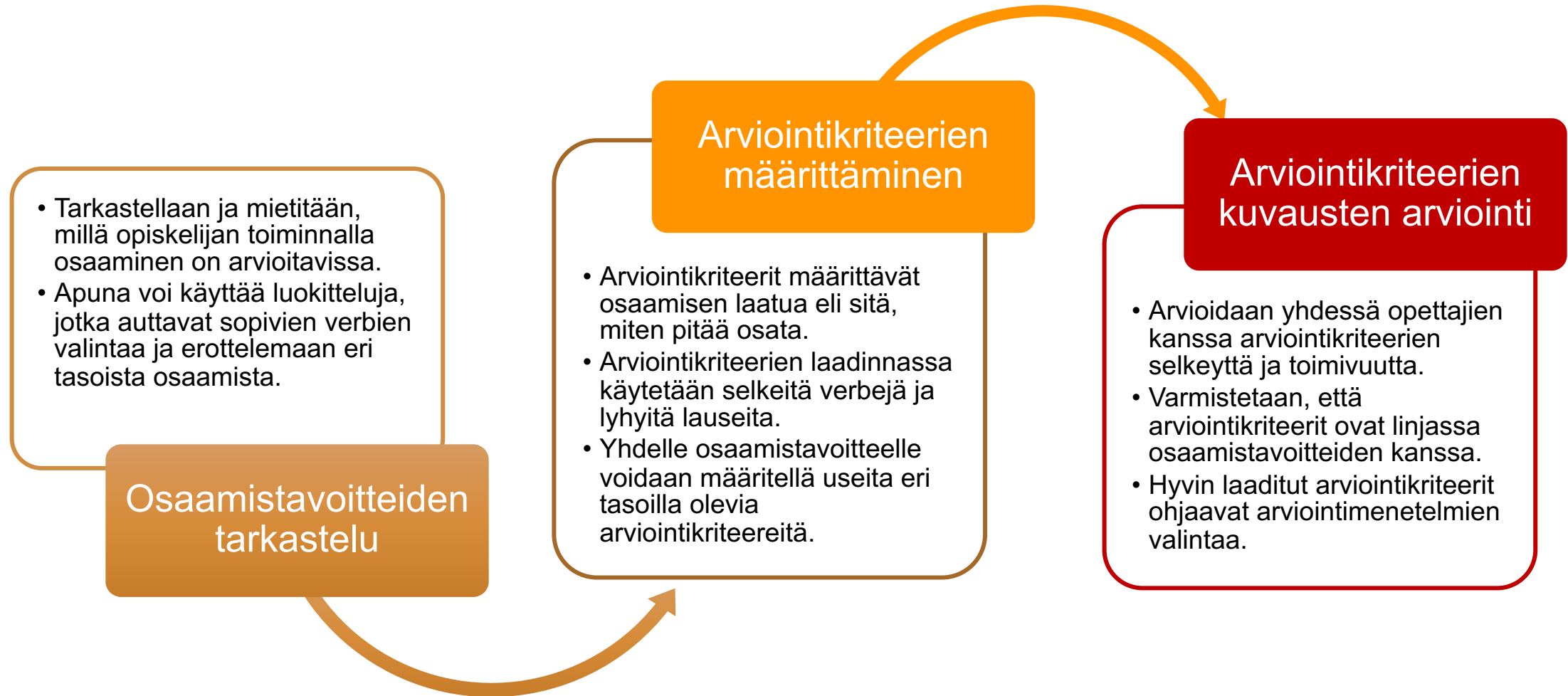
Esimerkki

Opinnot suoritettuaan opiskelija **tuntee** *tieteellisen kirjoittamisen perusteet*. Hän **hyödyntää** akateemisia perustaitoja korkeakouluopintoja varten.

Opiskelija **tunnistaa** tieteellisen kirjoittamistyylin ja sen erityispiirteet. Hän **tuntee** eri lähdeviittaussjärjestelmiä ja -suosituksia...

Opiskelija **hyödyntää** oppimaansa oman ajattelun kehittämisen välineenä.

Arviointikriteerien laadintaprosessi



Arviointikriteerien asettaminen

Vaatiiko osaaminen:

- Tietoa
- Ymmärrystä
- Taitoa / toimintaa
- Pohdintaa / tiedon ja taidon soveltamista

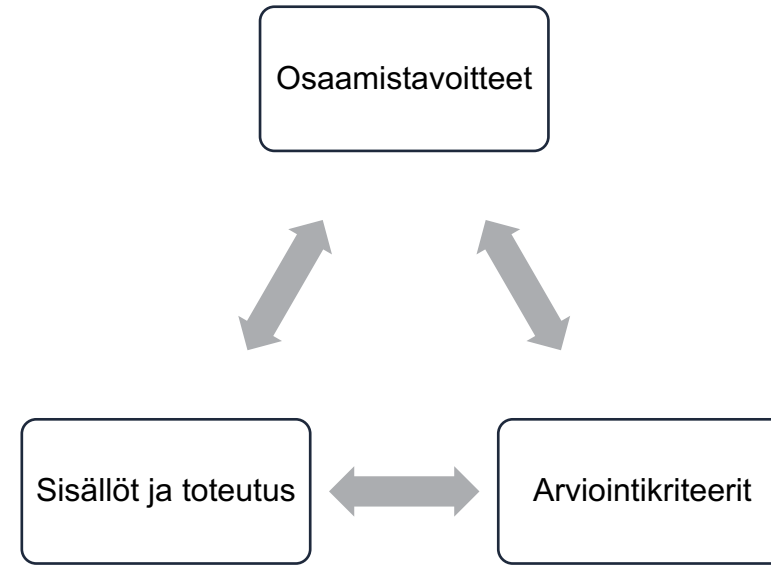
- Vastuullisuutta
- Itsenäisesti / yhteistyössä / verkostossa / ohjattuna jne.

Esimerkki

Opiskelija osaa:

- *nimetä* tieteellisen kirjoittamisen...
- *käyttää* akateemisia perustaitoja...
- *kirjoittaa ja tuottaa itsenäisesti muodollisesti hyvää tieteellistä tekstiä*
- *käyttää lähdeviitteitä ohjeiden mukaisesti ja laatia lähdeluettelon*
- *reflektoida* oppimaansa ja sen merkitystä korkeakouluopinnoissa

Esimerkkitaulukko Osaamistavoitteiden ja arviointikriteerien laadinnan tueksi



Sisältö - Mitä käsitellään? Toteutus – Miten opitaan?	Osaamistavoite - Mitä pitää osata?	Arviointikriteeri – Miten pitää osata?
Kurssin sisältö: - Mitä asioita ja teemoja käsitellään? Toteutus - Miten opitaan eli pedagogiset valinnat? - Miten osaaminen osoitetaan?	Tavoite 1: - Osaamista osoittava toiminta Tavoite 2: - Osaamista osoittava toiminta	Tavoite 1:n osaamisen laatua kuvaavat kriteerit – – Tavoite 2:n osaamisen laatua kuvaavat kriteerit – –

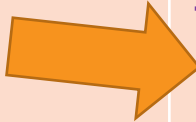
Polkupyörälläajon kurssi

Sisältö - Mitä käsitellään? Toteutus - Miten opitaan?	Osaamistavoite - Mitä pitää osata?	Arviointikriteeri – Miten pitää osata?
<p>Sisältö:</p> <ul style="list-style-type: none">• Turvallinen polkupyöräily liikenteessä• Polkupyöräilijän liikennesäännöt <p>Toteutus:</p> <ul style="list-style-type: none">• Lähiopetuksessa liikennesäännöt ja simulaatioharjoituksia• Oppimistehtävä• Osoitat osaamisen valitsemallasi menetelmällä osaamistavoitteen ja arviointikriteerien mukaisesti.	<p>Ajat polkupyörällä liikenteessä huomioiden muut liikkujat</p>	<ul style="list-style-type: none">• Tiedät pyöräilyn liikennesäännöt.• Noudatat ennakoivaa ja varovaista ajotapaa.• Käytät pyöräilykypärää.• Hallitset polkupyörän erilaisissa liikennetilanteissa.

Filosofian peruskurssi 5 op

- Praktikumien osaamistavoitteena on harjaannuttaa opiskelijaa filosofisen tekstin lukutaidossa sekä harjoitella akateemista ja filosofista keskustelua ja kirjoittamista.
- Opiskelijat tutustuvat vastuuopettajan ja vetäjien johdolla alkuperäisteksteihin, joita lukemalla perehdytään erilaisiin filosofiakäsityksiin ja filosofian osa-alueisiin.
- Opiskelija tutustuu myös tieteenalan tutkimustoimintaan ja akateemisen filosofian kirjoituskäytäntöihin.

Filosofian perusopinnot 5 op

Sisältö - Mitä käsitellään? Toteutus - Miten opitaan?	Osaamistavoite - Mitä pitää osata?	Arviointikriteeri – Miten pitää osata?
<p>Sisältö:</p> <ul style="list-style-type: none">• Filosofiset tekstit: yy, zz... ja keskustelut yy, zz...• Filosofian osa-alueet: yy, zz, xx• Filosofian tutkimuskäytänteet ja eri suuntaukset. <p>Toteutus:</p> <ul style="list-style-type: none">• Ennakkotehtäviä• Ohjattua keskustelua• Oppimistehtävät A, B ja C• Osoitat osaamisen valitsemallasi menetelmällä osaamistavoitteen ja arviointikriteerien mukaisesti.	<ol style="list-style-type: none">1. Ymmärrät keskeiset filosofiakäsitykset ja osa-alueet.2. Tiedät filosofian tutkimustoiminnan keskeisimmät suuntaukset.3. Työskentelet itsenäisesti ja yhteistyökykyisesti tehtävän mukaisesti. 	<ul style="list-style-type: none">- Määrittelet keskeisimmät... ja perustelet niiden merkityksen...- Listaat tutkimustoiminnan keskeisimmät suuntaukset.- Valitset yhden suuntauksen, ja tarkastelet sen merkitystä filosofian tutkimukselle.- Vastuu omasta toiminnasta suhteessa tehtävään- Oman osaamisen reflektointi- Rakentava vuorovaikutus- Yhteistyö koulussa ja työelämässä

Arviointikriteerien tarkistus

-> Onko osaaminen arvioitavissa...

"Hyvä esimerkki"

Opiskelija osaa

- suunnitella ohjattuna...
- käsitellä materiaalia taloudellisesti...
- valmistaa tuotteen ohjeiden mukaisesti...
- viimeistellä valmistamansa tuotteen käyttöä varten
- arvioida tekemisensä onnistumista
- työskennellä turvallisesti ja taloudellisesti

"Huono esimerkki"

Opiskelija on perehtynyt eri materiaaleihin ja työmenetelmiin.

Hän on hyödyntänyt työskentelyssä opettajan ohjeita.

Hän on valmistanut ja saanut tuotteen valmiiksi kurssin aikana.

...

Opiskelija on osallistunut aktiivisesti harjoitukseen kurssin aikana.



Yksilöllisen opintopolun tekijät osaamisperusteisissa koulutuksissa

Yksilöllisen opintopolun toteutus

Alkaa aina opiskelijasta

- Opiskelijan tausta, lähtötilanne ja tavoitteet
- Opiskelijan itsesäätelytaidot ja motivaatio
- Opiskelijan valmiudet opintoihin
- Aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen
- Opintoihin ja oppilaitosyhteisöön kiinnittyminen

Onnistumisen edellytyksiä?

- ✓ Opintojen alkuvaiheen OHJAUS
 - ✓ Aika (resurssit)
- ✓ Ohjaajan vuorovaikutustaidot

OAMK

OULUN AMMATTIKORKEAKOULU